

Utlåtande gällande Västra Nylands välfärdsområdes (LUVN) utkast till servicestrategi

Ingå kommun

I. Allmänna kommentarer

- Kommunen anser att servicestrategiutkastet inte behandlar kommunernas invånare jämlikt. Jämlikhet ska också beröra samtliga kommuner beträffande invånarnas tillgång till fysisk service och det ska inte konstateras att tillgängligheten garanteras genom olika distanskontakter.
- Ingå poängterar det faktum att det är ytterst viktigt att inse att man även kan förlora existerande kunnig personal om servicepunkternas placering ändras radikalt och på kort varsel.
- Ingå kommun anser att en avgörande målsättning fattas i servicestrategin: att jobba och lobba för bättre resursering för välfärdsområdet, så att anpassningsåtgärder inte (radikalt) försämrar servicenivån i nära framtid.
- Kommunernas och välfärdsområdet samarbete beträffande det förebyggande arbetet borde få en större roll i strategin.
- Ingå kommun hoppas på att välfärdsområdet lyckas skapa ett enhetligt patientdatasystem för hela sitt område, vilket skulle möjliggöra en kostnadseffektivare verksamhet.
- Scenario 1 Ingås alternativ för utrymmesarrangemangen, vi underskriver inte punkten om nya utrymmesprojekt. Vi anser att nya investeringar ska vara möjliga att förverkliga också på nya ställen och inte enbart i samband med befintliga servicepunkter.
- Ingå kommun anser att även små serviceenheter kan vara mycket kostnadseffektiva samtidigt som de kan erbjuda kvalitativ service.

Om strategins struktur och uppbyggnad:

- Ingå kommun anser att strategin inte är tillräckligt konkret och att strategiutkastet borde ha tydligare målsättningar och prioriteringar.
 - *I servicestrategin beslutar välfärdsområdet om de långsiktiga målen för den social- och hälsovård som omfattas av välfärdsområdets organiseringsansvar. I strategin sätter välfärdsområdet dessutom upp mål för hur social- och hälsovårdstjänsterna tillhandahålls med beaktande av behoven hos invånarna i välfärdsområdet, de lokala förhållandena, tillgången till tjänster och tjänsternas tillgänglighet samt kostnadsnyttoeffektiviteten (Lag om ordnande av social- och hälsovård § 11)*
 - Enligt Ingå kommun uppfyller strategiutkastet inte för tillfället i full utsträckning lagens andemening, eller de krav som ställs på strategier inom offentlig förvaltning
- Avsaknaden av konkreta mål medför också att det blir svårare att följa upp och mäta hur väl man har lyckats i sitt arbete.

Förslag till ändringar i strategiutkastet, utöver tydligare mätbara målsättningar:

- Ingå kommun anser att definitionen på regioncentren och vilka tjänster som där kommer att erbjudas ska specificeras. Likaså bör det kunna förtydligas hurudan service som kan erbjudas utanför regioncentren, i de nuvarande servicepunkterna – i och med att vi förespråkar scenario 1.

- Då tjänsterna planeras måste planeringen av dessa beakta de realiteter som gäller utanför regioncentren. Ingå kommuns behov skiljer sig markant från de tätbefolkade områdenas behov. Men Ingås särdrag är inte unika i området. Enligt givna uppgifter bor tot. 93 000 (bild 9) personer inom dessa områden.
- Det behövs en tydligare beskrivning av hur jämställd service för samtliga invånare ska kunna garanteras.
- Ingå kommun anser också att man i strategin och i större utsträckning bör beskriva målen för det förebyggande arbetet och hur samarbetet kring det förebyggande arbetet koordineras med kommunerna och även med andra parter.

Svar på LUVN:s frågor

1. Strategisk samverkan: Hur bedömer ni samstämmigheten mellan välfärdsområdets servicestrategiutkast för Västra Nyland och kommunens strategi och mål?

De centrala målsättningarna stämmer överens med kommunens strategi ss. ansvarsfull ekonomi, tvåspråkighet, jämställdhet, kvalitativ service o.s.v. Problemet är inte de strategiska linjedragningarna, utan hur dessa ska kunna uppnås genom konkreta mål och handlingar.

2. Samarbete överlag: Hur väl tar servicestrategiutkastet hänsyn till välfärdsområdets och kommunernas samarbetsområden och strukturer?

Detta är ett tema som inte behandlas tillräckligt i strategin. LUVN:s samarbete med kommunerna (och andra aktörer) borde få en tydligare beskrivning, men det är ett arbete som borde planeras tillsammans med kommunerna och inte dikteras direkt från välfärdsområdet.

Det skulle vara bra för alla om kommunerna och välfärdsområdet hade en välformad gemensam samarbetsstruktur, där alla kommuners ledning och välfärdsområdets ledning tillsammans kunde mötas regelbundet. Detta utesluter inte det behovet av att de enskilda kommunerna ska få föra direkta 1:1 diskussioner med LUVN:s ledning.

3. Samarbetet i detalj: Hur bedömer ni täckningen och lämpligheten av innehållet i servicestrategiutkastet med avseende på samarbetet mellan välfärdsområdet och kommunerna, med fokus på följande samarbetsområden?

Främjande av välbefinnande och hälsa

Målsättningen med att överföra tyngdpunkten till det förebyggande arbetet är den rätta. Nuläget fokuserar på korrigerande tjänster i stället för förebyggande. Ingå kommun anser att tyngdpunkten i arbetet borde flyttas i ännu högre grad mot att resursera tjänsterna på basnivå och det gemensamma förebyggande arbetet. Detta är nämligen den gemensamma målsättningen – att förebygga ohälsa genom att främja hälsa. En satsning på det förebyggande arbetet kräver också lokal närvaro, m.a.o. tillgång till fysisk närservice.

Bildningsverksamhet

Ingå kommun anser att skolhälsovårdens tjänster är sådana som måste kunna erbjudas lokalt och som fysisk service – detta måste kunna garanteras i alla situationer.

Digitalisering av tjänster kan i många fall vara fungerande, men inom denna servicehelhet är det ytterst viktigt att tjänsterna kan erbjudas lokalt och som fysiska tjänster- vilket också möjliggör sk. drop-in service som behövs i dagens skolvärld.

Sysselsättning

Sysselsättningstjänsterna är beroende av ett fungerande samarbete mellan LUVN och primärkommunerna. För att kunna effektivisera arbetet och därmed nå ut med rätta arbets sätt till kunderna är det ytterst viktigt att ett fungerade arbets sätt skapas mellan parterna.

För att detta gemensamma arbete ska vara effektivt (vaikuttava) bör parterna ha en tydlig gemensam målsättning där kundens individuella behov står i centrum.

Beredskap och inre säkerhet

Det bör betonas att upprätthållandet av beredskapen bör utvecklas och förbättras i samarbete. Det finns skäl att ytterligare precisera ansvaret och uppgiftsfördelningen mellan kommunerna och välfärdsområdet beträffande beredskap och krishantering.

Tryggandet av informationsutbyte ska även här vara naturligt, då det är en förutsättning för ett effektivt gemensamt arbete.

Ingå kommun tror att ett effektivt sätt att hantera beredskapsfrågor och svara på möjliga hot som pandemier mm. bäst kan göras om de lokala tjänsterna garanteras.

4. Genomgående perspektiv: Hur bedömer ni täckningen och lämpligheten av innehållet i servicestrategiutkastet med avseende på välfärdsområdets och kommunernas samarbete, med fokus på genomgående perspektiv (t.ex. digitala tjänster och ICT-infrastruktur, tjänstnätverk och lokaler, produktionsmetoder och upphandling)?

Upphandling

Upphandlingarna måste genomföras så, att de lokala intressena hörsammas – m.a.o. ska man inte kunna hänvisa till upphandlingsresultatet om lokala tjänster dras in. Det betyder att samtliga upphandlingar ska göras så att de lokala tjänsterna garanteras!

I alla serviceupphandlingar ska svenskspråkiga kunders rätt att få service på sitt modersmål garanteras.

Digitala tjänster

Digitala tjänster kan i vissa situationer/syften och för vissa användargrupper vara ett alternativ som fungerar väldigt bra som en stödtjänst till de fysiska tjänsterna. Dock får man inte heller glömma riskerna som digitaliseringen kan medföra. För till exempel den äldre befolkningen kan det vara en utmaning att använda

sig av digitala tjänster, och användarens kapacitet att använda digitala tjänster får aldrig bli ett hinder för tillgången till vård.

Ett fokus på ökad digitalisering av tjänster leder förstås också till en oro om de fysiska mottagningspunkternas existens. Om antalet fysiska mottagningspunkter minskar, leder det då till en överbelastning vid de mottagningspunkter som finns kvar? Och leder i så fall en sådan situation till att det uppstår ännu mer skillnader mellan befolkningen, då vissa behöver köa länge för att få tillgång till offentliga tjänster medan andra kan köpa dem från privata producenter?

Strategier för digitala tjänster följer i princip det som övriga välfärdsområden har redan satt upp. När man ser till den utvecklingsskuld som finns på fältet och de balanseringsåtgärder som samtidigt skall utföras, anser Ingå kommun att planen på praktisk nivå är realistisk att genomföra inom de närmaste åren.

Rätten till närservice

Detta är en av de viktigaste punkterna för Ingå kommun. Kommunens särdrag måste kunna beaktas för att välfärdsområdet ska kunna uppfylla sina lagstadgade skyldigheter. Scenario 1 gällande utrymmes användningen är det enda scenariet som på lång sikt tryggar tjänsterna i vår kommun.

Scenario 1 bör dessutom ändras så, att även nyinvesteringar kan göras utanför de fastigheter där serviceproduktionen i dag är placerad.

Tvåspråkighet

För helt tvåspråkiga Ingå (53 % svenskspråkiga och 43 % finskspråkiga) är det en förutsättning att tvåspråkigheten garanteras. Närservicen måste kunna erbjudas på båda inhemska språken precis som kommunen själv har kunnat göra under tidigare år. Det är därmed klart att en stor organisation som LUVN har ännu bättre förutsättningar att kunna garantera detta.

Den tvåspråkiga personalen är ofta bosatt i de områden som även annars är starkt tvåspråkiga, och dessa människor är mycket väl "rotade" i sin hemort. Det medför att flytt av arbetet till annan ort i flera fall kan komma att medföra att personalen inte flyttar, utan att de då väljer att göra någonting annat. Regionen har dessvärre stor erfarenhet av detta.

Lokaler/fysiska tjänster

Riktlinjer för utvecklingen av servicenätet presenteras i kapitel 5.3. Utanför regioncentren kommer statusen för de nuvarande tjänsterna att utvärderas i förhållande till tillgängligheten av de kringliggande regioncentrens tjänster och tillgången på arbetskraft. I strategiutkastet anges att syftet är att öka kostnadseffektiviteten även genom att effektivisera servicenätet, samtidigt som man tar hand om tillgängligheten och kvaliteten på tjänsterna i hela regionen.

Detta är en av de viktigaste punkterna för Ingå kommun. Kommunens särdrag måste kunna beaktas för att välfärdsområdet ska kunna uppfylla sina lagstadgade skyldigheter. Scenario 1 gällande utrymmes användningen är det enda scenariet som på lång sikt tryggar tjänsterna i vår kommun.

Scenario 1 bör dessutom ändras så, att även nyinvesteringar kan göras utanför de fastigheter där serviceproduktionen i dag är placerad

I fortsättningen kommer boendetjänsterna i första hand att förläggas till region- och bosättningscentra. Ingå kommun anser att boendetjänster också ska kunna utvecklas utanför dessa centra.

Ingå kommun anser att all framtida planering beträffande servicenätet måste göras i nära samarbete med samtliga kommuner!

5. Övriga frågor och kommentarer: Vilka andra frågor eller kommentarer angående samarbetet mellan välfärdsområdet och kommunerna eller servicestrategin vill ni framföra?

Ingå kommun vill understryka behovet av att kommunerna ska ges en ärlig chans att få påverka arbetet med det kommande åtgärdsprogrammet eller arbetet med servicenätet. Det är ytterst viktigt att kommunerna blir hörda och helst involverade i dessa processer.

Tillgängligheten till tjänsterna är något som är återkommande i utkastet till servicestrategi. Ingå kommun efterlyser tydligare definitioner på vad man menar med tillgängligheten till olika tjänster. Dessutom så saknar kommunen definition "närservice" och för att precisera detta – "fysisk närservice" från utkastet. Ingå anser att definitionerna ska vara så tydliga att läsaren vet vad man menar i strategiutkastet.

Som en sista kommentar vill Ingå kommun ifrågasätta den tidtabell som LUVN gav till kommunerna för att kommentera detta viktiga servicestrategiutkast. Tidtabellen var alltför stram och medförde, åtminstone i Ingå, att kommunstyrelsen inte gavs en ärlig chans att hantera utkastet på ett korrekt sätt, utan att arbetet måste delegeras till en mindre arbetsgrupp och därmed äventyras den demokratiska behandlingen av ärendet.

Ingå 15.9.2023

Robert Nyman
Kommundirektör
Ingå kommun